

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Lausunnolla olevassa ehdotuksessa 17 § (Luonnonsuojeluohjelman oikeusvaikutukset) kuuluu seuraavasti:

“Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen (toimenpiderajoitus). Toimenpiderajoitus on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 1 momentissa tarkoitettusta rajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu.

Valtion viranomaisen ja laitoksen on suunnitellessaan toimenpiteitään ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta luonnonsuojeluohjelman toteuttamista.”

17 §:n tarkoittamien luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvien alueiden suojelustatus on tiukempi kuin

minkään muiden luonnonsuojelulain mukaisten suojelun piirissä olevien alueiden. Se on jopa Natura-alueita tiukempi, koska 17 §:n mukaisesta suojelusta ei ole mahdollisuus edes tiukoin edellytyksin poiketa yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen perusteella. 17 §:n mukaan ELY-keskus voi siis myöntää luvan poiketa rajoituksesta vain, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu, ei siis edes yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen perusteella. Tämä ei ole perusteltua, eikä tarkoituksenmukaista.

Pykälään 17 on siis lisättävä vähintäänkin vastaavan sisältöinen mahdollisuus suojelusta poikkeamiseen kuin on esimerkiksi 69 §:ssä (koskien poikkeamista luontotyyppien suojelusta). Tällöin 17 §:n 2 momentti kuuluisi seuraavasti:

“Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 1 momentissa tarkoitettusta rajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu tai luontotyyppien suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.”

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

-

7 luku Luontotyyppien suojelu

Esitysluonnoksen mukaan viranomaiselle säädetään uusi velvollisuus uhanalaisiksi määriteltyjen luontotyyppien huomioon ottamisesta lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä (66 §). Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole riittäväällä tarkkuudella määritelty, mitä huomioon ottaminen tarkoittaa käytännössä. Toiminnanharjoittajan näkökulmasta jää epäselväksi, kuinka uusi vaatimus vaikuttaa lupaprosesseihin sekä lupien hyväksymiseen tai hylkäämiseen jatkossa. Helen katsoo, että lakia valmisteleva työryhmän tulisi tarkentaa kyseisen kohdan määrittelyjä.

Kohdassa 69 § luontotyyppien suojelun poikkeuspäätökset sallitaan vain, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoa. Vaihtoehdottomuuden määrittely yksittäisten hankkeiden kohdalla olisi hyvin hankalaa tehdä objektiivisesti, ja tämän kriteerin nojalla voisi jatkossa jäädä tekemättä yhteiskunnan, ympäristön ja ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta erittäin merkittäviä hankkeita. Helen näkee, että hankkeen yhteiskunnallinen kokonaisuus tulee ottaa huomioon jatkossakin poikkeuspäätöksissä ilman tiukkaa vaihtoehdottomuuden vaatimusta.

Helen näkee myös käytännön kannalta ongelmalliseksi sen, että poikkeamispäätös annettaisiin vain määräaikaisena. Energia-alan investoinnit ovat pysyviä ja pitkäikäisiä rakennelmia, joissa investointien takaisinmaksuaika on pitkä. Määräaikainen lupa ei olisi riittävä tae kymmenien tai satojen miljoonien investoinneille, jolloin ne jäisivät tekemättä. Lähes kaikki energia-alan investoinnit tähtäävät tällä hetkellä hiilineutraliteetin, joten investointien tekemättä jättämisellä olisi merkittävät vaikutukset ilmastonmuutoksen torjuntaan.

8 luku Eliölajien suojelu

Esitysluonnoksessa liittyen eliölajeihin on samanlaiset kohdat huomioon ottamisesta, vaihtoehdottomuudesta sekä määräaikaisuudesta kuin luontotyyppien suojelun kohdalla. Helenin näkemykset näihin liittyen koskee sekä luontotyyppi- että eliölajilukuja.

9 luku Vaihdamta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Helen kannattaa ekologista kompensaation hyödyntämistä poikkeusluvan yhteydessä, koska se lisää joustavuutta. Kompensaation avulla pystytään jatkossa huomioimaan luonnon monimuotoisuuden ja maankäytön tavoitteita samanaikaisesti.

Helenin näkökulmasta on varmistettava, että lakiin kirjataan riittävällä tarkkuudella, miten kompensaatio tulee toteuttaa käytännössä. Vaikeaselkoiset tai kohtuuttoman tiukat kriteerit, liian pitkät tai jäykät prosessit voivat muodostua esteiksi hyödyntää ekologista kompensaatiota lain tavoitteiden tarkoittamalla tavalla. Lisäksi on tärkeää, että toimijoiden yhdenvertaisuus varmistetaan uuden tyyppisessä menettelyssä riittävän tarkkoilla ja objektiivisilla kriteereillä ja standardeilla: kompensaatiomenettelyt ja kompensaation hyväksyminen eivät saa olla päättävästä virkahenkilöstä kiinni.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

-

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

-

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

Helen Oy kiittää lain valmistelun vuorovaikutteisuutta. On hyvä, että lausuntomahdollisuus on annettu jo ehdotuksesta hallituksen esitykseksi ja projektityöryhmä jatkaa hallituksen esityksen työstämistä lausuntokierroksen jälkeen. Helen Oy:n näkemyksen mukaan on positiivista, että

lausuntoa pyydetään jo tässä vaiheessa, eikä vasta valmiista hallituksen esityksestä. Uskomme, että näin lausunnoista saatu palaute otetaan huomioon lopullisessa hallituksen esityksessä.

Malin Kimmo
Helen Oy - Vastuullisuus ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö